

231097

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан
чиқа бошлаган

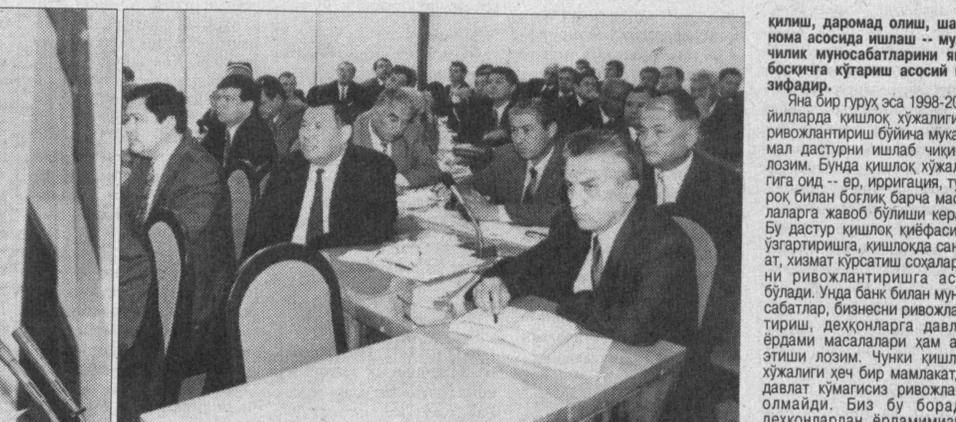
ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI OLIY MAJLISI VA ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI VAZIRLAR MAHQAMASINING GAZETASI

8 октябрь, чоршанба, 1997 йил
Сотувда эркин нархда. № 207 (1724)

Ислом КАРИМОВ:

ИСЛОХОТЛАР ҲАЁТНИ, ҲАЁТ ЭСА ТАФАККУРНИ ЎЗГАРТИРАДИ

КИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДАГИ ИСЛОХОТЛАРНИ ЯНГИ ПОҒОНАГА КЎТАРИШ -- БУГУНГИ КУННИНГ ДОЛЗАРБ ВАЗИФАЛАРИДАН БИРИДИР

Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармойишига қура кишлоқ хўжалигида иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш бўйича республика комиссияси ташкил қилинди. 7 октябрь куни мазкур комиссиянинг дастлабки йиғилиши бўлди. Уни Президент Ислом Каримов бошқарди. Мажлисда тегишли вазириликлар, давлат кўмиталари, корпорациялар, концернлар, уюшмалар, идора ва ташкилотларнинг раҳбарлари, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорги Кенгеси ва Вазирлар Кенгаши раислари, вилоятлар ҳокимлари, уларнинг кишлоқ хўжалик масалалари билан шуғулланувчи ўринбосарлари, олимлар, мутахассислар, оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этди.

Кишлоқ хўжалиги бизнинг ҳаётимизда халқ қилувчи аҳамиятга эга, деди давлатимиз раҳбари. Одамлар эҳтиёжини таъминлашда, барча соҳалардаги ислохотларни изчил давом эттиришда кишлоқ хўжалигининг аҳамияти бекиёсди. Бу борада бир қанча ютуқларни қўлга киритганимиз, пахта ва ғалла мустақиллигига эгамиз. Бирок шунга қарамаستдан кишлоқдаги ислохотларнинг бориши бугунги кунда бизни қониқтирма олмайди. Бу масалани ҳал этмай туриб эса, умумий ислохотларнинг келажаги ҳақида, тараққиётимиз ҳақида гапириб бўлмайди. Шундан келиб чиққан ҳолда комиссия олдида қўйилган вазифаларни, асосий максатларни қуйидагича белгилаш мумкин. **Биринчидан**, кишлоқ хўжалигини ривожлантиришга оид қабул қилинган фармон, қонун, ҳукумат қарорлари, уларни бажариш юзасидан амалга оширилган тадбирлар бизни қониқтирмади, йўқми? **Иккинчидан**, агар улар бизни қониқтирмасе, қандай чоралар кўришимиз керак?

Бу саволга бирдан жавоб бериш, кишлоқ хўжалигидаги ислохотларнинг ижобий ва салбий жиҳатларини аниқ айтиш осон эмас, албатта. Бугунги мажлисининг вазифаси эса юқорида тилга олинган масалаларни ҳал этишдаги асосий йўналишларни белгилаш, бу борадаги гавраларни аниқлаш, кишлоқ хўжалигини ислох

қилиш бўйича хорижий давлатларда, узиимизда тулланган тажрибаларни ўрганиб, деҳқон ва мутаяхасисларнинг фикрини билиб, мўйян хулосалар чиқаришдан иборатдир.

Шу маънода Ўзбекистон кишлоқ хўжалигининг ҳозирги ҳолатига назар ташласак, қуйидаги манзарага дуч келишимиз. Хўжалик юритишининг асосий мезони -- ҳосилдорликдир. Пахтачиликда у 1995 йили 26,4, 1996 йили эса 22,6 центнерни ташкил этди. Албатта кишлоқ хўжалигининг ривожига кўп омиллар, об-ҳавонинг маълум даражада таъсир қилади. Буни эътиборга олади. Лекин уттан йил Андижон вилоятида ўртача 28,7, Бухорода 28,6, Сурхондарёда 31 центнердан ҳосил олинган ҳолда, бу кўрсаткич Жиззах вилоятида 12,6, Сирдарёда 14,2, Самарқандда 22,1 центнердан ошмаганини қандай изоҳлаш мумкин? Ахир, тектирдан 12 центнер атрофида ҳосил олиш билан деҳқончилик қилиб бўладими?

Ғаллачиликда ҳам ана шундай манзарани кузатиш мумкин. Мисалан, Андижонда вилот бўйича 65,5 центнердан ғалла етдирилди. Шу вилотнинг Марҳумат тумани Қорабоев номидаги жамоа хўжалигида 87, Шаҳрихон туманидаги «Бўстон» жамоа хўжалигида 76,4 центнердан ҳосил олинган. Қашқадарё вилояти Гузор туманидаги «Янгиент» жамоа хўжалигида эса 11,7, Самарқанд вилояти Жузалең тумани «Қурилли» жамоа хўжалигида 8,7, Сурхондарё вилояти Шеробод туманидаги «Ўзбекистон» жамоа хўжалигида бу рақам 18 центнерни ташкил этганини қайд қилиш мумкин. Бизнинг барча ҳаракатларимиз, қабул қилган ҳужжатларимиз, деҳқонларга қўйилган таламиз, буларнинг барча билан, техника таъминоти, қайта ишлаш тармоқларининг бутун фаолияти ана шу бош масалани ҳал этишга қаратилиши лозим. Кишлоқ хўжалигида мулкчилик муносабатларини ҳал этмай туриб, уни янги, замонавий босқинга кўтариш кийин. Кишлоқ хўжалигининг бундай даражага кўтармасдан туриб эса, бошқа соҳалардаги ислохотларни ривожлантириб бўлмайди.

Таъкидлаш керакики, кишлоқ хўжалигини ислох қилиш бўйича кейинги йилларда амалга оши-

рилган ишлар беиз кетгани йўқ, деди Президент. Энг муҳими одамларнинг мулкка, меҳнатга муносабати, дунёқараши, тафаккури ўзгара бошлади. Қўплаб изланувчан, ташаббускор, тадбиркор туман, деҳқон-фермер ва жамоа хўжаликлар раҳбарлари ҳисоб-китоб ишларини тўғри ташкил этишни, даромад фаолиятининг асосий мезони эканини аниқлашди. Одамларни уйғота, гурурини қўзғата олдилар. Мисалдан, Самарқанд вилоятидаги Пахтачи туманида кейинги икки йилда ахвол мутлақо ўзгарди. Ҳозирги кунда мавжуд 14 хўжалиқнинг бирортаси давлатдан қарз эмас. Аксинча, пахта заводлари улардан 650 миллион сўм қарздор.

Ҳолбуки, яқингинада бу ерда ахвол мутлақо ўзгача эди.

Деҳқончилик борасидаги муаммолардан яна бири республикада уруғчилик масаласи тула ҳал этилмаганидир. Уруғ танлаш илми асосга қўйилиши керак. Олимлар, мавжуд институтлар хар бир туман, жамоа хўжаликлар бўйича қаерга қандай навлар уруғ экилишини аниқлаб беришлари лозим.

Кишлоқ хўжалигидаги муаммоларни ҳал этиш, ислохотларни чуқурлаштириш учун тегишли қонунларга, ҳужжатларга қандай ўзгаришлар киритиш, солиқ тизимини такомиллаштириш масалаларида ҳам комиссия ўз тавсияларини бериши даркор. Бу борадаги энг муҳим масала -- ер масаласидир. Уни баъзи қўшни давлатлардагидек, ҳаммага бўлиб бериб бўлмайди. Чунки деҳқончилик, айнакча, пахтачилик жамоа бўлиб ишланиш талаб этди. Бундан ташқари ерни ҳақиқий деҳқонгагина бериш лозим. Ҳақиқий деҳқонни аниқлаш ҳам мураккаб масаладир. Ана шу ҳолатни инобатга олиб, деҳқончиликда оилавий пудрат шахсни қўллаш, ерга эгалик қилишда, даромадни тақсимлашда эса пайчилик усулидан фойдаланиш максатга мувофиқдир.

Комиссия аъзолари етук мутахассиси ва тажрибали деҳқонлардан, иқтидорли раҳбарлардан иборат. Улар ўз тажрибаларидан келиб чиқиб фикр-мулоҳаза билдиришлари, бу билан ислохотларни чуқурлаштиришга ҳизмат қилишлари лозим. Бир вақтлар хатто ситирни қайси томондан соғишни билмайдиган одамларга ҳам фермалар сотиб юборилди. У бечора эса ерни қардан олишни, сутни қимга сотишни билмайти. Бу ҳолда чорва туғи қамайиб, махсуддорлик пасайиб қетмайдими? Бунга қим жавоб беради? Чорвачилик хусусийлашган экан, аввало, бу борадаги ишларни яна бир бор танқидий баҳолаш, ҳақиқий ферма эгаларига озуқа етиштириш учун керакли ерни ҳам ажратиб бериш шарт. Чунки улар бу борада хўжалик раҳбарларига тобе бўлмасин. Бу ишларни ҳаммасини қонуний йўлга қўйиш бугунги долзарб вазифадир.

Хуллас, кишлоқда ислохотларни янги босқинга кўтармас эканми, бошқа соҳаларда ҳам бу масалани ҳал этиш қўйин кечади. Чунки кишлоқ хўжалигидаги ўзгариш -- бутун ҳаётимизни ўзгартиради. Одамлар тафаккурини эса фақат ҳаётинга ўзгартира олади. Ўзбекистон аҳолисининг 65 фоизи кишлоқларда яшашини инобатга олсак, бу масалани маънавий томони, жамиятимиз тараққиётида урғи янада яққол кўринади. Шундай экан, биз келажакни ўйлаб, ҳаётда узиимиздан яқини ўз қолдиришни мақсад қилиб яшашимиз ва ишлашимиз даркор. Демак таъкидлади Президент. Қайси раҳбар ўз ишидан, ҳаётидан қониқиб, интилиш, изланишдан тўхтае -- у ерда тараққиёт бўлмайди.

Комиссия, аввало, олти йил мобайнида қабул қилинган кишлоқ хўжалиги оид фармон, қонун ва қарорларни танқидий назардан кўриб чиқиб, улардаги бугунги кун талабига мос келадиган жиҳатларни қолдириши, ишмигига тўсиқ бўладиган, ҳалақит берадиган ҳужжатларни эса аниқлаши лозим. Иккинчидан, бугунги маррадан туриб эртанги тараққиёт йўлига назар ташлашимиз, янги қонун ва ҳужжатларни қабул қилишда қандай йўл тутишимизни белгилаб олишимиз зарур. Бу борада кишлоқ хўжалигидаги қўйи поғоналарга кўпроқ эркинлик бериш лозим. Учундан, қонунашни қабул қилишда хусусий мулкнинг устуворлиги доимо диққат марказида турмоғи даркор. Муҳими ерни бўлиб ташлашга йўл қўйиб бўлмайди. Токи, ерни бўлиб одамлар орасини бузишга олиб келмасин. Бу ҳалқимиз табиятига, маънавиятига мутлақо зиддир. Лекин, боя таъкидлаганимдек, пай орқали мулкка эгалик

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ВА КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШ ТИЗИМИНИ ТУБДАН ИСЛОХ ҚИЛИШ, БАРКАМОЛ АВЛОДНИ ВОЯГА ЕТКАЗИШ ТЎҒРИСИДА

Мавжуд таълим-тарбия тизimini тубдан ислох қилиш, уни замон талаблари даражасига кўтариш, миллий кадрлар тайёрлашнинг янги тизimini барпо этиш, келажак учун баркамол, салоҳиятли авлодни тарбиялаш мақсадида:

1. «Таълим тўғрисида»ги Қонун ва Кадрлар тайёрлаш бўйича Миллий дастурни ҳаётга татбиқ этиш ишлари давлат сиёсатининг устувор йўналиши деб ҳисоблансин.

Республикада таълим-тарбия тизimini тубдан ўзгартириш йўлида олиб борилаётган ислохотларни амалга ошириш ва бу борада қабул қилинган ҳужжатлар моҳиятини кенг жамоатчилик томонидан чуқур аниқлаб олинишига ҳар томонлама шариот яратиш - давлат бошқаруви, ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари, таълим-тарбия муассасалари ходимларининг энг долзарб вазифалари этиб белгилансин.

2. Кадрлар тайёрлаш бўйича Миллий дастурни амалга ошириш Республика комиссияси иловага мувофиқ тузилсин.

Қуйидагилар Комиссиянинг асосий вазифалари этиб белгилансин:

«Таълим тўғрисида»ги Қонунни амалга ошириш ишларини мувофиқлаштириш, таълим-тарбия ва кадрлар тайёрлаш соҳасида давлат сиёсати тамойилларини ҳаётга татбиқ этиш;

республика вазириликлари, идоралари ва муассасалари ҳамда мулкчилик шаклидан қатъи назар барча ташкилотларнинг таълим-тарбия ва кадрлар тайёрлаш тизimini ислох этиш билан боғлиқ фаолиятини мувофиқлаштириш; кадрлар тайёрлаш тизimini ҳуқуқий-меърий асосини Миллий дастур талабларига мос равишда қайта кўриб чиқишни ташкил қилиш;

узлуқсиз таълимнинг барча босқичлари учун давлат таълим стандартларини ишлаб чиқиш, тасдиқлаш ва амалиётга татбиқ этишни таъминлаш;

узлуқсиз таълим тизimini Миллий моделини амалга оширишни таъминлаш;

кадрларга бўлган талаб ва тақлифни ўрганиш асосида таълим тизimini истиқболли йўналишларини белгилаш;

уч йиллик академик лицейлар ва касб-ҳунар коллежлари, олий таълим муассасалари тизimini Миллий дастур талаблари асосида ташкил этиш ва такомиллаштириш бўйича тақлифлар киритиш;

халқаро донорлар, хорижий инвесторлар, жамғарма ва жамоат ташкилотларининг маблағларини жалб этиш ва улардан унумли фойдаланишга шариот яратиш;

Кадрлар тайёрлаш Миллий дастурининг мониторингини олиб бориш;

Миллий дастурнинг бажарилиши ҳақида оммавий ахборот воситалари орқали мунтазам маълумот бериб боришни ташкил этиш.

3. Ўзбекистон Республикаси Кадрлар тайёрлаш Миллий дастурининг устувор вазифалари бўйича Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари лойиҳалари ва улар учун маъсул ишчи гуруҳлари таркиби тасдиқлансин.

Ишчи гуруҳлар фаолиятига юқори малакали мутахассислар ва олимлар ҳамда хорижий экспертларни кенг жалб этиш назарда тутилсин.

4. Таълим муассасалари, биринчи навбатда олий таълим муассасалари профессор-педагогик ходимлари сафидан етук ўқитувчи кадрлар тайёрлаш, уларнинг ривожланган хорижий мамлакатлар таълимидagi ижобий тажрибаларни ўрганиши, ўқитишнинг янги педагогик технологиялари билан танишиши ва чет элларда тажриба орттиришини таъминлаш мақсадида «Устоз» республика жамғармаси ташкил этилсин.

5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси мазкур Фармонда белгиланган вазифалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ
Тошкент шаҳри,
1997 йил 6 октябрь

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонида илова

Кадрлар тайёрлаш бўйича Миллий дастурни амалга ошириш Республика комиссияси ТАРКИБИ

- Султонов Ў. Т. -- Ўзбекистон Республикаси Бош вазир-раис
- Рисқиев Т. Т. -- Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси, раис ўринбосари
- Азизқужев А. А. -- Бош вазир ўринбосари, раис ўринбосари
- Зокиров М. О. -- Бош вазир ўринбосари қотибитининг мудир, қотиб
- Комиссия аъзолари:**
- Алимов Т. А. -- Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси
  - Ҳамидов Б. С. -- Бош вазир ўринбосари
  - Саидова Г. К. -- Вазирлар Маҳкамаси Ахборот-таҳлил бошқармаси бошлиғи
  - Назаров Й. А. -- Ўзбекистон Республикаси Президенти Девони қонунчилик ва суд ҳокимияти органлари билан алоқа бўйича экспертлар гуруҳи раҳбари
  - Иммонов Т. К. -- Ўзбекистон Республикаси Президенти Девони бош консултант
  - Маматов А. Э. -- Ўзбекистон Республикаси Президенти Девони етакчи консултант
  - Курбанов Ш. Э. -- Ўзбекистон Республикаси Президенти Девони етакчи консултант
  - Жўраев Т. Ж. -- Ўзбекистон Фанлар Академияси президенти
  - Жўраев Х. Р. -- Маданият ишлари вазир
  - Йўлдошев Ж. Ф. -- Халқ таълими вазири
  - Салмонов О. У. -- Олий ва ўрта махсус таълим вазири
  - Сайфилинов Ж. В. -- Молия вазири
  - Обидов О. -- Меҳнат вазири
  - Ҳабидуллаев П. Қ. -- Фан ва техника давлат қўмитаси раиси
  - Алимов Р. С. -- Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки раиси, «Умид» жамғармаси раиси
  - Беганов В. С. -- Давлат солиқ қўмитаси раиси
  - Мақсулов А. М. -- «Узланстандарт» бош директор
  - Исмоилов У. С. -- Ташқи ишлар вазирининг биринчи ўринбосари
  - Абдураимов Х. М. -- «Камолот» жамғармаси раиси
  - Аминов Н. -- «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази раҳбари
  - Зиёев М. Қ. -- Вазирлар Маҳкамасининг бош мутахассиси
- Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, Тошкент шаҳар ва вилоятлар ҳокимлари.

ПАХТА-97

«КЕЙС» ДАЛАГА ЧИҚАДИ

Новий вилоты даладарди Американин «Кейс» фирмасида ишлаб чиқарилад. «Кейс-2022» маркади комбайнлари пахта тера бошлады. Вилотса келтирилген иккита шундай машина Хатирин туманидаги «Зарафшон» хамда Новий туманидаги «Нартай» жамоа хўжаликлариди пахтазорлариди унумли ишладыр. Уларини хар бири билан кунига 18-20 тоннагача «ок олти» илтиштириб олинаты.

Ёрқул УМАР,
УЗА мухбири.

ДИҚҚАТ: ОБУНА — 98

«ХАЛҚ СЎЗИ»ГА ОБУНА БЎЛСАНГИЗ...

«Нима ютаман?» дейсизми? Шо-шидманг. Ютуқнинг баҳоси, қадр, қимматини ҳозирдан айтиб қўйсак...

Яхшиси, ҳеч қандай ўчов ва баҳода тенгаштириб бўлмайдиган бойлик -- ОЗОДЛИКниг олти биллик сура-т ва сўйратларини аглаб етасиз. Не тонки. «Халқ сўзи» ҳам естиқол билан тешидог-да!

Шунингдек, қатна дунё сизнинг қўлингизга уз эшикларини оча бошлайди. Бу эшиклардан эса дунёвий аҳамиятга эга бўлган сиёсий-эстетимий воқеа-ҳодиса-лар ҳақидаги ахборотлар, репортажлар, мақолалар «Халқ сўзи» саҳифаларига кучади. Жаҳонда содиқ бўлаётган турли-туман қувончли ва ташвишли воқеаларга билдирилган ҳолисона муносабатларни ҳам «Халқ сўзи»да ўқисиз.

Дарвоқе, Ўзбекистонда ҳечатган оламшумул ҳаёт

ўзгаришлари хар бир сонда ўз аксини топади. Ватанимизнинг, халқимизнинг обрўсини, нуфузини ер юзига еттирган, «ЎЗБЕКИСТОН» деган қутлуғ сўзиниг дунё бўлаб мардонавор жарангашига улуғ қўшаётган қаҳрамонлару асл фидойилар «Халқ сўзи» меҳмони бўлади. Яна...

Келинг, азиз мушарриф, сирли дастурхонимизда ҳали бир дунё сиз билан ва билмасан «неъмат»лар яширин. Қўлагини кейинги сонларимизда айтчимиз.

Ҳозирча сизга мамлакатимизнинг барча алоқа бўлимларида «Халқ сўзи»га обуна бошланганларини эс-латиб қўймоқчимиз.

НАШР КЎРСАТКИЧИ:
ЯККА ОБУНАЧИЛАР УЧУН - 229
ТАШКИЛОТЛАР УЧУН - 230

МУНОСАБАТ

Олий Мажлисининг IX сессиясида Ватанимиз истиқболини белгилаб берадиган кўпгина ҳуқуқий ҳужжатлар қаторида Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури ва «Таълим тўғрисида»ги Қонуннинг қабул қилинганлиги катта воқеа бўлди.

Тараққиёт йўлига кирган ҳар қандай давлат юксак миллий тафаккур, касб-маҳоратга эга бўлган кадрларга кучли эътибор сезади. «Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури»ни худди ана шу эътибор самараси дейиш мумкин. Бу дастурни ҳаётга таъбиқ этиш учун бир қатор муаммоларни ҳал этиш таъзим этилади. Чунончи, таълим-тарбия тизимини халқроқ андозалар ва мезонлар асосида ислоҳ қилиш, ўрта умумтаълимнинг шакли, мазмуни, таркиби ва воситаларини аниқлаш, дарсликларнинг замон талаблари даражасида тайёрлаш, ижтимоий психология ва социология соҳасида кенг қўламли педагогик тадқиқотлар ўтказиш, кадрлар тайёрлаш тизимини такомиллаштириш бўлган куннинг муҳим вазифаларидир.

Миллий таълим соҳасини ислоҳ қилишни, энг аввало, узлуксиз таълим-тарбия тизимини илмий асосда ташкил этишдан бошлаш лозим. Утган 70 йилдан ортиқ ҳаёт тарзимиз миллий педагогика асосларига таянмаган таълим жараёни заиф ва камсамара бўлишини яққол кўрсатди. Чунки собиқ совет тузуми даврида мактаблардаги тарбия тизимининг асослари марказда тайёрланиб, педагогика илмий тадқиқот институтларида тайёр дастур ва дарсликлар юборилар эди. Бундан катта сиёсий мақсад - маҳаллий миллат вакиллари миллий ўзлигини таниши, миллий тафаккур-

ислоҳ қилишга хизмат қилаётган педагог олимлар сафини мустақамлашда уларнинг моддий таъминоти билан боғлиқ муаммоларни ҳал этишимиз ҳам муҳим аҳамият касб этади. Зеро, илм-фан аҳли Шарқда ҳар доим қадрланган.

Президентимиз Олий Мажлис сессиясида дарсликлар яратиш билан боғлиқ муаммоларга тўхталар экан, «Дарсликларда миллатнинг

дастури яратиш жараёни ҳам аллақачон бошланган. Лекин бугунги кунда мазкур жараёнинг моҳиятини тўла англаб етмаган мутахассислар эскидан мерос бўлиб қолган бир хил қўлидаги дарсликларнинг янги вариантларини яратиш, бу соҳани монополия қилишда давом этмоқдалар. Тажриба шунини кўрсатадики, ўқув предмети ёки таълим соҳаси бўйича концепция, ўқув дастурларини илмий жиҳатдан асослаб, сертификат асосида яратиш лозим. Шу жиҳатдан

жадал ўргатишга хизмат қиладиган ўқув дастурлари, ўқув методик адабиётлар мажмуини яратиш ва амалиётга жорий этиш лозим. Хорижий тилларни она тили заминидан ўргатишга асосланган илмий методик тизимни шакллантириш, ўқувчилар учун инглизча-ўзбекча, ўзбекча-инглизча, ва бошқа ўқув лугатларини яратиш муҳим аҳамиятга эга.

Маълумки, бугунги кунда мавжуд педагогик энциклопедия рус тилида бўлиб, фикрлар, изох ва тушунчалар эскириб, ўзининг аҳамиятини йўқотди. Энциклопедия ўзбек миллий педагогикасининг тараққиёт йўлини, ундаги тушунарча ва ифодаларини ўзидан мустақамлаштирган ўзбек педагогик қомусини яратиш вақти келди. Айни пайтда ўқувчиларга мўлжалланган соҳа қомуслари, педагогик ахборотномалар ва бюллетенлар чоп этишни йўлга қўйиш зарур.

Яна шунини қўшимча қилиш кераки, педагогика фанининг тараққиёти давлат томонидан қафолатли ҳимоя қилингандагина бу соҳада кўтилган натижага эришиш мумкин.

Мамалятимизнинг педагог олимлари йўлбошчилигининг «Фарзандларимизга ўзгалар ҳавас қиладиган обод ва овоз Ватан қолдирилади», деган даъватига жавобан узлуксиз таълим-тарбия тизимини ислоҳ қилишдек шарафли ишга бел боғлаганлар. Зеро, Ватан ва халқ истиқбол учун қўйилган бор бир қадам қутлуг ва муқаддасдир.

Роҳатой САФАРОВА, Педагогика фанлари илмий тадқиқот институтининг катта илмий ходими, филология фанлари номзоди.

ЎЗЛИКНИ АНГЛАШ МАВРИДИ

ҳажмини илмий асосда белгилашга имконият берилмайди. Шунинг учун ҳам бугунги кунда кўпчилик педагог олимлар кўпгина таълим-тарбия жараёнини бир-бирдан фарқлаб олмайдилар. Миллий педагогикада методика соҳасида асосан қўламли таълим-тарбия жараёнини ривожлантириш бўлиб, ўқувчиларнинг фикрлар ва фикр баён қилиш салоҳиятини ривожлантириш асослари назарий ҳамда амалий тадқиқот этилган.

Бугунги кунда таълим-тарбия тизимини тубдан ислоҳ қилиш учун биринчи навбатда миллий ҳамда дунёвий педагогика асосларини пухта эгаллаган, янги тафаккур юрота оладиган олимлар сафини кенгайтириш лозим. Шунинг учун ҳам ҳозирда ҳукуматимиз педагогика соҳасига бевосита ёрдам кўрсатиб, юқори маънавий педагогика кадрлар этиштиришни рағбатлантиряпти. Бу қувонarli ҳол.

Таълим-тарбия тизимини

дарсликлар яратиш вазифаси Ўзбекистон Педагогика фанлари илмий тадқиқот институтининг мақсадга мувофиқдир.

Президентимиз Олий Мажлис IX сессиясида таълим соҳасидаги вазифалардан бири хорижий тилларни она тили асосида ўргатишни назарий ҳамда амалий асосларини яратиш ва уни таълим амалиётга жорий этиш механизминини ишлаб чиқишдир.

Бугун хорижий тилларни она тили заминидан ўргатиш учун ўқувчилар эгаллаган тил бойлиги етишмай, юртобимиз таъкидлагандек «Улар сиқилиб қолмоқдалар». Бу соҳада муваффақиятга эришиш учун асосий восита бўлган она тилимизнинг имкониятларидан кенг фойдаланиш керак. Авваламбор ўзбек мактабларида ўқувчиларнинг эркин ва мустақил фикрлар ва ўзгалар томонидан баён қилинган фикрнинг аниқлаш учун она тилимизни

руҳи, тафакқури, ақлий-интеллектуал салоҳиятнинг шаклланиш йўли» акс этиши лозимлигини алоҳида таъкидлаб ўтди. Дарҳақиқат, ўқув дастури ва дарсликлар таълим-тарбия жараёнини шакллантирувчи асосий воситадир. Ўқув дастурида жамият ҳаётининг ривожланиш йўли акс этмоғи лозим. Ривожланган мамлакатларда ўқув дастурлари мактаб амалиётини 3 йил қўлланган таълим назарий ҳамда амалий тадқиқот этилган.

Мустақилликнинг дастлабки йилларидан бошлаб барча ўқув предметлари бўйича ўқитиш концепциялари, таълимнинг давлат стандартлари яратилди. Концептуал асос ва стандарт кўрсаткичлар асосида ўқув

ОЛИС ҚИШЛОҚ ОДАМЛАРИ

ҚУРБОНОЙ ХОЛАНИНИНГ ҚАЛДИРҒОЧЛАРИ

Чорраҳада шитоб билан яқинлашиб келаётган жувонни кўриб қадамимни секинлатдим. У менга бир қарадию йўлни кесиб ўтиб кетди. Анча пайт унинг ортидан қараб қолдим. Ана шунда ёдимга Қурбоний холянинг қўни-қўшилларга, қиз-жувонларга ўқтирувчи ўғити тушди: «Қизларим, келинжолларим, ҳеч қачон эркак кишининг йўлини кесиб ўтманглр».

Йўли кесилган эр кишининг ўша кунини ишда унум бўлмас экан... Ишхонада ҳам, уйга келиб ҳам, оқшом пайти ҳам негадир холяни кўп эсладим. У киши узун бўйли, ҳаракатчан, бугдойранг, тилидан бол томовчи аёл эди. Холясининг ёғ тушича ва ифодаларини ўзидан мустақамлаштирган ўзбек педагогик қомусини яратиш вақти келди. Айни пайтда ўқувчиларга мўлжалланган соҳа қомуслари, педагогик ахборотномалар ва бюллетенлар чоп этишни йўлга қўйиш зарур.

Яна шунини қўшимча қилиш кераки, педагогика фанининг тараққиёти давлат томонидан қафолатли ҳимоя қилингандагина бу соҳада кўтилган натижага эришиш мумкин.

Мамалятимизнинг педагог олимлари йўлбошчилигининг «Фарзандларимизга ўзгалар ҳавас қиладиган обод ва овоз Ватан қолдирилади», деган даъватига жавобан узлуксиз таълим-тарбия тизимини ислоҳ қилишдек шарафли ишга бел боғлаганлар. Зеро, Ватан ва халқ истиқбол учун қўйилган бор бир қадам қутлуг ва муқаддасдир.

Роҳатой САФАРОВА, Педагогика фанлари илмий тадқиқот институтининг катта илмий ходими, филология фанлари номзоди.

МИКРОБИОЛОГЛАР АНЖУМАНИ

Ўзбекистон Фанлар академияси Микробиология институтининг республика микробиологларининг биринчи курултойи очилди.

Курултой ватаншчилари уч кун давомида микробиология фанининг дозарб вазифалари, бу соҳани янада ривожлантириш йўллари, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси, ноҳус экологик вазият минтақаларини тадқиқ этишда микробиологиянинг ўрни каби масалааларни муҳокама қилдилар. Микробиология ва биотехнологиянинг нафақат илм-фан, балки замонавий технология тобора катта ўрин тутаётган истиқсолийда муаммоларни ҳал этишдаги аҳамияти ҳақида сўз юрталди.

(ЎЗА).

ТЎРТ МУЧАНГИЗ ОМОН БЎЛСИН

Бемор варақасига ўз кузатувларини ёзиб ўтирган шифокор Раъно Назарова бўсағасида турган устозини кўрдию, шошилиб ўрнидан турди ва унга пешвоз чиқди:

«Келинг, домла, -- леги у сиз билан бераккан. -- Мамалятимиз шошиб турибман, синглим. Мана бу амакинги билан бир суҳбатлашиб кўринг, -- леги домла ёнида зўр-базўр жиламайиб турган кишини кўрсатиб.

«Мазам йўқ депаптилар, бизнинг клиникага йўллашибди... Тезда қайтаман...»

Устоз қайтиб келганда Қарши вилоятининг Косон туманидан келган Жўраев беморлар палатасига ётқазилган, Раъноҳон уни кўриб, ҳамшираларга анализ олишини топширган эди. Исоқ Курбонвич Мусабоев аввал Раъноҳонни эшитди, кейин беморни синчиклаб кўра бошлади. Унинг саргайиб кетган кўзлари, юз-чехрасига узок тикилиб қолди... Шу пайт ҳамшира тайёр бўлган анализ қозғоларини олиб келди. Домла уни кўздан кечирди ва орада Раъноҳонга қараб «балли, балли» деб қўйди. Одатда, устоз шогирдларидан мамнун бўлган кезларда шундай дейди. Сабоби, беморнинг касаллиги хуеусида устоз-шогирд хулосаларида яқдиллик, фикр-мулоҳазаларда уйғунлик бор эди. Беморни даволашда энг муҳими, касалликни тўғри аниқлаш ва зудлик билан даволашга киришишдир. Аслида, бунинг алоҳида тилга оладиган жойи йўқ. Нанки, бу ҳар бир шифокордан талаб қилингандан биринчи вазифа ва оддий иш. Лекин ўз касбига совуққонлик ва бепарволик билан қараш оқибатида беморларнинг сарсон-саргардон қилиб, касаллик ташҳисини

беморлар билан суҳбатлашиб, муолажа жараёнини ўз кўзлари билан кўриб, бу тажрибани ўзларида ҳам синаш ниятларини изҳор этдилар. Раъноҳоннинг Тошкент шифокорлар малакасини ошириш институтининг Исоқ Курбонвич Мусабоев бошлиқ юқумли касалликлар кафедрасига келганига ҳам, мана, ўттиз икки йил бўлибди. Бу борда устоз раҳбарлигида у номзодлик диссертациясини ёқлади. Кафедрани да ассистент, сўнгра доцент бўлиб

бағрига босиб, клиникадан уйига кетаётган қанчалоб она-болалар ортидан мамнун қараб қолмадилар... Олима амалий табобатда илмий қараш асосларини шу ерда ўрганди. Беморларнинг меҳр-муҳаббати, ширин сўзларини биринчи бор шу ерда эшитди. Беморлар «сиздака шифокорлар кам, сиз бошқача инсонсиз, раҳмат» дейишганида уларни деб кечасию кундузи юрганлари, барча чарчоқлари бир зумда чиқиб кетарди.

«Раъноҳон опа, мен, мен яна келдим, -- деган шикаста овоздан шифокорнинг ҳаёли бўлибди. Қараса, шифохонада бир кеча ётиб, даволаниб кетган бемори деворга суяниб аранг турибди... Уни ичкарига олишди. «Ҳаммаси аён, -- ўйлади Раъноҳон, -- улар иморат қуришга ётганди...» оғир юк кўтарган, яна парҳезни бузган...»

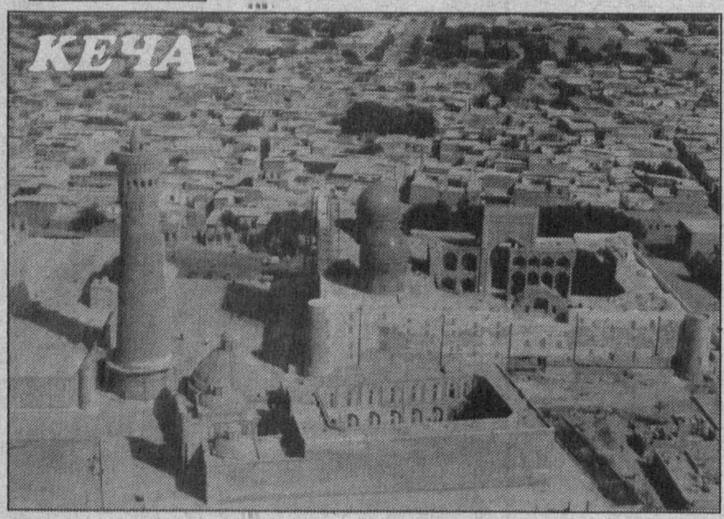
Беморнинг қариндош-уруғлари, ҳамкасб уртқалари шифохонага бўзунинг моқсийиди қатнаш бошладилар.

«Кизик табиятли одамларимиз -- деб ўйларди Раъноҳон. -- Шу гамхўрликни нега оғиргуниминича қилмаймиз?! Нега дардинг олдини олиш ҳақида қайғурмаймиз. Ахир, ҳар бир одам ўз миқозини ўзи, дўхтирдан ҳам яхшироқ билади-ку! Раъноҳонга қолса, беморнинг биринчи ёрдамчиси, биринчи гамхўри ва шифокори -- ўзи. Одамлар буни тушуниб етганлариди эди касаллик ҳам, беморнинг ўзи ҳам яримига қисқариб кетарди. Бунини шифокорнинг биринчи юқумли касалликлар шифохонаси сариқ касалликлар бўлим бошлиғи, доцент Раъно Назарова узининг узок йиллик тажрибасидан келиб чиқиб айтаяпти. Узини ўзи асрай билмаган одами энг зукко, энг билимдон шифокор ҳам асраб қолмайди. Наҳотки, шу олдний ҳақиқатини аниқлаш учун ондин шундай оғир синовларни бошидан ўтказиши керак?!»

Милли САФАРОВ.

БУХОРОЙИ ШАРИФ ҲАҚИҚАТИ

Аслида икки кўтбни туташтириб тургувчи кўприк Бухаройи Шариф десалар, ҳайрон бўлмаймиз. Бу ҳақиқатнинг сир-сиюоитини 2500 йиллик Бухаронинг ўлмаас ўтмишидан изласак, тўғрироқ бўлади. Бухаронинг қадимий минораларида ва ақд бовар қилмайдиган тезликда Қороғулборда бунёд этилган «Аср сиюоити»да халқимизнинг буюк қўдрати ҳамда салоҳияти муҳассамдир.

Бу икки сурат ҳаммамизни аввало ўтмишни чуқурроқ аниқлаш, қолаверса, бугунининг нури лавҳаларини қадрлашга чорласа, ажабмас...

Фарҳод ҚУРБОНБОВЕВ сурат-лавҳалари.

ЭБИРОФ

Марказий Осиё, жумладан, Ўзбекистоннинг олим, шоир, файласуф, мунажжим ва саркардаларининг боқий хиссалари ҳақида аввал ҳам ўқигандим. Шу боис мазкур замин ва унинг кишилари тўғрисида тасаввур ҳосил қилиш мен учун бир қалар осон ҳамда табиий эди.

Исломободдан Тошкентга 27 йонда жўнадик. Энг қизиғи, мен у ерда зериктиш эмас, балки ўз Ватанини соғиниш туйғусини ҳис қилдим. Эҳтимол, шайх Баҳоуддин Нақибанд билан маънавий ришлага эга бўлган боқалоларим руҳи менга руҳий Ватан туйғусини инъом этгандир.

Бизни Тошкентда диний ишлар вазирининг шахсан ўзи кўриб олди. Меҳмонхона томон кетар экансиз, кент кўчалар ва кўча бўйлаб қатор ям-шил даракларини кўриб лол қолмаслигингиз амри маҳол. Табиат ва уни аслидагидек сарқиб қолган бўлган муҳаббат нафақат шаҳар гўзаллигига гўзаллик қўлади, балки атроф-муҳитни муҳофаза қилишга бўлган интилишни ҳам аниқлатади.

Покистонда бўлганимда, мен ҳамшиша машҳур мусулмон ҳукмрони Шер Шох Сурийи томонидан берилган йирик шимолӣ-жаҳубий автоўлдек йўллар қиришининг анъанавий усулини тиклашни истадим. У қурган йўлнинг ҳар бир қақиримида қудук, масжид ва чорлагалдан иборат қарвонаройдлар барпо этилган эди. Мазкур ақоли қадрият ҳоқ Ўзбекистон Республикаси бўлиб, ҳоқ Жанубий Осиё бўлиб мусулмон оғи ва жамаиятига тарихан сингиб кетган. Тошкент, Бухоро ва Самарқанд бўйлаб ташрифим мобайнида Ўзбекистон ҳозирда ҳам ушбу анъанани солиқ эъқалининг шохиди бўлдим. Ҳар бир хонадон ўзининг кичик ҳовлиси, масжидлар эса мустақил сув манбалари ҳамда мевали дараклари эга. Имом Бухорий, Ибн Сино, Алишер Навоий ва Улугбекларнинг Ватани бўлиши Ўзбекистон табиий заҳираларга мўл бўлишидан ташқари маданият ва маърифат анъаналарига ҳам бойдир.

Ўзбекистонга ташриф буюришдан аввал мамлакатда гўё диний эркинликнинг йўқлиги ва диний таъйиқ ҳақидаги мақолини ўқиган эдим. Шу боис Ўзбекистондаги бошқа дин вакиллари ҳамда мусулмонларнинг исломга ниҳиблан бўлган муносабатини ўз

ни Шарқнинг интеллектуал пойтахти бўлишига сабаб бўлди. Лекин Чингизхон унга қатта таълофат берди. Бу ерларни XIV асрлар ўрғасида кўришга келган Ибн Батута «бир неча масжид, мадраса, бозор, қутубхона ва таққикот муассасалари билан ташқари барчаси босқинчилар томонидан ер билан яқсон қилинган эди», деб ёзган. Бироқ тез фурагатларда Амир Темурнинг набираси Улугбек шаҳарни қайта тиклайди.

1917 йилда шаҳар большевиклар инқилоби натижасида машаққатли даврни бошидан кечирди. Ислоннинг уйғонишидан чўчиган Москва қўлда ба-қўлда минтақани ўз назо-

лаш борасида шахсан ўзи ташаббус кўрсатмоқда. Самарқанд пайғамбар алайҳиссалом амакиларининг ўли бўлиши Қусам ибн Аббоснинг қабрлари жойлашган муқаддас заминдир. Қусам ибн Аббос бу ерларга исломни тарбиёт қилиш учун келган. Самарқанддаги барча мақбаралар мажмуаси унинг номи билан Шохи-Зинда деб аталади. Шохи-Зинда атрофида қатта мадраса барпо этилган. Темур, унинг севибли набираси Улугбек ва бошқа оила аъзолари ёна-ён дафн этилган Гўри-Амир мақбараси ҳамда Шохи-Зинда ансамблини зиёрат қилиш мен учун жуда қатта тарбиявий аҳамиятга эга бўлди.

Самарқанддаги Бибиноним мажмуаси Марказий Осиёдаги энг қатна масжиддир. Масжид ва бутун мажмуа Темурнинг тўнчи турмуш ўрғи Сайрам-мулқоним номи билан аталади.

Ўзбекистоннинг ҳозирги ҳукумати баъзи бир исломий маъражагари ўзини-ўзи бошқариш ва уларни давлат тасарруфидан озо қилиш масалаларига қатна аҳамият бермоқда. Шу жумладан, Имом Бухорий масжиди мезонор боғ ва умумдор ердан иборат жуда қатна худуд ажратиб берилган экан. У ердан тушадиган барча вақф даромади Самарқанддаги Имом Бухорий масжиди ва мадраса тасарруфига ўтади.

Мазкур масжид меҳмонхонасида икки кеча тунаб қолиш мен учун қатна шараф бўлди. Шунингдек, мен буюқ Имом мақбарасини ҳам зиёрат қилиб, Оллоҳдан уларнинг мақбараси жаннатдан бўлишини, ислом ривожига қўлган хиссаларига ажру-саваб беришини дуо қилдим. Имом Бухорий масжидида ташрифим чоғида мезонор томонидан фаҳр намозларига имомлик қилишга давлат қилиниши мен учун мислиз шараф бўлди. Масжидда ўқиган жума намозида турли ёш ва касбага кишилар иштирок этдилар. Мен ўзини беғона ҳис этмадим. Маҳаллий тили билма-

сам ҳам улар билан саломлашдим. Улар ҳам саломимга илиқ муҳаббат билан алиқ олишди. Имом Бухорий масжидида мен ўзини Исломободдаги Файсал масжиди-мизгадиган қўра эркинроқ ҳис этдим.

Диний эркинлик, сабрлик ҳамда ҳозирги ҳукуматнинг исломий маданият меросни тиклашга қаратилган хоши-истаги бутун ташрифим мобайнида яққол кўзга ташланарди. Очининг айтсам, советлар эълми остида 70 йилдан ортиқроқ яшаган мамлакатда қўрганларим мен учун қутлимган воқеа бўлди. Бироқ диний эркинлик диндан «қўроқ» сифатида фойдаланиш, ирқий зуравонлик ва террорчилик қилиши аниқлашди. Мен турли диний қараш ва анъана-

ларга эга бўлган кишилар орасида диний осойишталик, сабрлик ҳамда ўзро тушуниш мавжуд эканлигини қашф этдим.

Мен ташриф буюрган барча ерлар — мадраса, бозор, масжид, таққикот марказлари ҳамда жамоат жойларида тиқлик, муҳаббат ва дўстлик руҳи мавж ураётганининг гувоҳи бўлдим. Зеро, Тошкент ҳам тарчий йирик замонвий шаҳар бўлишига қарамай юқоридаги хислатлардан мустасно эмас эди. Унинг ҳаммаманли бозорлари, гўзал хиёбонлари, боғроғлари шаҳарни нафақат қўрмақ ва ёқимли, балки беқис қилиб қўрсатади. Учинчи халфа Усмон ибн Абдуллоҳнинг бевоисита кўрсатмасига асосан тайёрланган Қўрьон Кариннинг асл нусхаларидан бири бўлиши машҳур Муҳаббат-Усмонни зиёрат қилдим. Мазкур Муҳаббатнинг бошқа асл қўлемна нусхалари Макка, Мадина, Басра, Қўфа ва шу каби йирик шаҳарларда сақланади. Совет ҳукуматини остида ушбу Қўрьон рус босқинчилари томонидан Петербургда олиб кетилган. Унинг баъзи бетлари йиртилиб, соғна сифатида тарқатилган ҳам эди. Лекин кейинчалик ушбу ноёб қўлемна ўз ватани Самарқандга қайтарилди.

Биз Халқро ислом таққикотлари марказига ташриф буюриб, Исломобод халқро ис-

лом университети ва Тошкент ислом институтини ўртасида ҳамкорлик қилиш масалаларини муҳокама қилдик. Исломобод халқро ислом университети қошидаги тил институти араб, урду, форс ва Европа тилларида олий маълумот беради. Ўзбекистон ўзининг очиқ эшиклар сисёсати ва 97 фонизга эга саводхонлик даражаси билан таракқиёт йўлидан кетмоқда.

Республика шу билан бирга бой табиий заҳиралар ва ривожланган қишлоқ ҳўжалигига эга. У жаҳондаги энг аяло даражали пахта ишлаб чиқарувчи мамлакатлардан биридир.

Ўзбекистон ақолиси бой маънавияти билан алоҳида ажрлик туради. Айниқса, Шайх Баҳоуддин Нақибанднинг таъсир ва кучи жуда ҳам беқис бўлган. Унинг издошлари нафақат Ўзбекистонда, балки бутун Ҳиндистон минтақасида ҳам мавжуддир. Унинг издошларидан бири, кейинчалик халифа бўлган Хожа Боқий Биллоқ (1563-1603) Деҳлида қўним топиб, ўз замондошларига, жумладан, Шайх Аҳмад Форуқий Сирҳинди (1563-1624)нинг асарлари орқали Нақибанд таълимотини тарқатишга сабаб бўлган. Нақибанд таълимоти Туркия, Сурия ва Ироқ каби мамлакатларда ҳам оммабоп бўлган.

Шайх Баҳоуддин қабрларини зиёрат қилар экансиз, олдий кишилар ҳамда зиялилар ўртасида унга ниҳиблан чўқур муҳаббат ва эҳтиром мавжуд эканлигининг гувоҳи бўлдик.

Ўзбекистондаги диний ва маънавий жонланнишнинг яна бир далили аёллар ўртасида анъанавий рўмон ўраш ва ўзбекистон либосларини киийлишидир. Аёллар мамлакатнинг иқтисодий ривожланишида фаол иштирок этиш билан биргагида ўзларининг исломий, ҳуусан, оилавий қадриятларига жуда ҳам солиқидирлар. Ҳатто 70 йиллик советлар ҳукумронлиги ҳам уларнинг оилавий қадриятларини синдиришга қўриб етмади. Оила мустаҳкамлигига эга бўлган ўзбек акаука ва опа-сингилларимиз қўшн, биродар мамлакатлар, ҳуусан, Покистонга таракқиёт моделини тақлиф қилишга қандирлар, деб умид қиламан.

Анас АХМАД, Исломобод халқро ислом университети қошидаги Давлат Академиясининг бош директори, профессор. («Pakistan Times» газетасининг 1997 йил 26 август сонидан олинди).

ТОШКЕНТГА МУҲАББАТ БИЛАН

ломий қадриятларнинг қайта тикланаётганлигидан далилат беради. Мен бунга, айниқса, Тошкент, Бухоро ва Самарқанд шаҳарларида бўлганимда яна бир қарра икор бўлдим.

Халис илмининг доғи чиққан имоми Муҳаммад ибн Исмоил ал-Бухорийнинг киндик қони тўқилган Бухоро Марказий Осиёдаги энг қадимий шаҳарлардан биридир. Унинг номи У асрдаёқ Хитой соломаларида билим ва маданият маркази сифатида тилга олинган. Шаҳар номининг кели чиқиши балки форсча «Бухор», яъни «билим манбаи» ёки «ибодатхона» маъносини аниқла тувчи санскритча «Вихар» сўзларидан келиб чиққан бўлиши ҳам мумкин. Бироқ иккала ҳолатда ҳам у билим ва маърифат маъносини ифода қилади. Маориф, таққикот ва кашфиёт анъанаси, Имом Бухорий асос солган ҳадислар мажмуаси ҳамда олимларнинг кейинги авлоди Бухорони маданият соҳасида минтақаддаги энг илгор шаҳарга айлантирди.

Х асрача 300 минг ақолидан иборат Бухоро 250 та мадраса ва 45 минг жиғлли шоҳона қутубхонага эга бўлган. Абу Али ибн Синонинг қомусий асарлари, Улугбекнинг мунажжимлик таққикотлари ҳамда бошқа олимларнинг ҳадис, тафсири ва фикр фанлари Бухоро-

ратига олади. Ва 1924 йилнинг 19 сентябристи Бухоро Халқ Республикасида Бухоро Халқ Республикаси айлантирди. Бироқ бу вазият мусулмонларни озоликка эришишга бўлган давомий курашлардан чекинтирмади. 1991 йилнинг 31 августида Олий Кенгаш Ўзбекистон мустақиллигини эълон қилди.

2500 йиллик тарихга эга бўлган, жаҳондаги энг қадимий шаҳарлардан ҳисобланмиш Самарқанд ҳам ўзига хос ва мос бой интеллектуал-маданият анъаналарига эга. У тарихий саналарда фақатгина Бухоро билан беллаша олади. Умар Ҳайём, Бобур, Алишер Навоий ва Улугбек каби сиймолар Самарқандда яшаб ижод этганлар. Машҳур имом Бухорийнинг мақбараси ҳам шу ерда жойлашган. Самарқанднинг машҳур мадраса, мақбара ва анъанавий савдо-иқтисодий марказларига ташриф буюриш мен учун мислиз шараф бўлди.

Шердор, Тиллақори ва Улугбек мадрасалари фақат мезморий мўъжиза бўлиб қолмай балки минтақанинг ушда давр ҳукмронлари билим ва маърифатта бирламчи эътибор берганлиқларидан гувоҳлик беради. Ўзбекистон Президенти башариат тарихига дахлдор бўлган ушбу мезморий обидаларнинг барчасини қайта тик-

лам билан олади. Негаки, 1980 йилдан бошлаб 7,5 гектарлик майдонда хилма-хил узум навларини парваршилаб, ҳосилга киритишда унинг хизматлари катта.

СУРАТЛАРДА: (чапда) оилавий пудрат асосида меҳнат қилаётган Шукрулло Ҳожиёв умр йўлдоши Муҳаббат она ва ўғли Абдулла билан; (ўнгда) боғдорчилик бригадаси бошлиғи А.Нормуродов.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сураглар.

ХАБАРЛАР ОҚИМИ

НАМАНГАНДА ХАЛҚАРО ТУРНИР БОШЛАНДИ

Куни кеча «Дўстлик» теннис корти мажмуи спорт муҳлислари билан яна гавжум бўлди.

Бу ерда вилоят спорти тарихида биринчи марта «Буюқ ипак йўли» халқро самелит турнирига старт берилди. Турнирда иштирок этиш учун Америка Қўшма Штатлари, Франция, Аргентина, Германия, Россия каби 12 та мамлакатдан теннис усталари ташриф буюришди.

Спорт байрамнинг очилиш маросими қатта тантанавга айланиб кетди. Вилоят ҳоқими Тулқин Жабборов барча спортчиларини халқро мусобақа бошланиши билан қизгин муборакбад этди ва уларга омадлар тилади. Бадиий ва кўргазмалли чиқишлардан сўнг мусобақалар бошланиб кетди. У бир ҳафта давом этади.

А. МАДАТОВ, «Халқ сўзи» муҳбири.

ЯНГИ ҲОСИЛ ЁҒИ

«Фаргонаёғмай» хиссадорлик жамаиатида янги ҳосил чигитидан дастлабки 200 тоннадан зиёд сифатли маҳсулот ишлаб чиқарилди.

Хиссадорлар бу йили мавсумда ҳар қанчадан муста тайёрлашди кўришди. Эскириб қолган ускуналар янчилар билан алмаштирилди, янги-хизматчилар учун зарур маънавий-маширий шартлар яратилди.

— Бўғине учун 22 миллион сўм қоплама мабта ўлаштиришди. — дейди хиссадорлик жамаиати бош муҳандиси Д. Маматқўлов. — Қорғоннинг бир маромад ишлашини таъминлаш мақсидида диспетчерлик хизмати ташқил этилди. Тайёр маҳсулот солиқидан «Савдо ўйин» олинди.

Р. КАМОЛОВ, УзА муҳбири.

Юртимизда олтин куз. Айни тишққчилик фақли. Деҳқончасига айтганда, галлерини сувадан қўтариши палласи. Ҳар сафаргидек бу йил ҳам дегиримиз боғу роғлари бўлиқ ва сарҳал мевалар билан тўлди. Саҳий заминимиз ўз миришқорларини тўқинчилик билан сийлади. Занеюта тумани боғларида ҳам ҳосил чўғи баянд. Тумандаги А. Икромов номли фермерлар жамоа ҳўжалиғи асосан шаҳар ақолиси дастурхонига турли-туман ноз-неъматлар етказиб беришга ихтисослашган. Ҳўжаликда Абдурахмон Нормуродов номини барча ҳурмат

ЧЎЛПОННИ ЭЪЗОЗЛАБ

Истиқлол шарафоти билан неча минг йиллик тарихга эга маданиятимиз ва маънавиятимиз яна ўз қадрини топмоқда. Йўлбошимиз Ислам Каримов ташаббуси билан Имом Бухорий, Ат-Термизий, Баҳоуддин Нақибанд, Буюқ соҳибқирон Амир Темур ва бошқа кўлпоб алломаларимизнинг муборак номлари тикланди. Бу хайрли иш давом этмоқда.

Бу йил халқимизнинг яна бир ардоқдан фарзанди, «шўро жамои» деб аталмиш мустабид тузум қатгори қорбонаридан бири — шоир ва жамоат арбоби Абдуҳамид Чўлпоннинг юз йиллиғи нишонланади. Вазирлар Маҳкамасининг шу ҳақдаги қароридан, жумладан, адиб-

дал олиб борилмоқда. Куни кеча Вазирлар Маҳкамасининг яна бир қарорига мувофиқ, адибнинг ўзбек маданияти ва адабиети ривожига қўшган беқис хиссаси ва кеалажак авлодга ўрнақ бўлувчи фуқаролик жасоратини инобатга олиб, Андижон давлат тиллар педагогика институтига Абдуҳамид Сулаймон ўғли — Чўлпон номи берилади. Қарорга биноян, бу ерда ёзувчиға ёдгорлик ўрнатилади. Бу мамлакатимизда Чўлпоннинг юрт, халқ олдидаги улкан хизматлари, унинг истиқлол роғалари билан йўғрилган бой ижодий мероси юксак қадрланаётганидан далилатдир.

РЕСПУБЛИКАДА ЯҒОНА

Ҳоразм воҳасида шиғохонлар сонини яна биттага кўпайди.

Сизаттоҳларини оядада соғлиқни сақлаш тизими вужудга келтирилади. Мазкур шиғохонга эса вилоят ижтимоий таъминот бошқармаси асос солди. Бунинг ажаблалари жойи йўқ. — Ҳозир вилоятимиз буйича нафақа ёшига тўлмаган ишга яроқсизлар сонин 30 мингдан ортади. — дейди вилоят марказий тиббий комиссияси бош экспедити Уктамбой Ерматов. — Уларнинг ақсариятини ноёп экологик муҳит натижасида соғлигини йўқотиб, ноғирон бўлганлар ташқил этади. Бу ноғиронларни соғлом ҳаёт кўчюғига қайтариш муҳим вазифалардан биридир. Ижтимоий таъминот тизимидаги янги шиғохонна шу эзу ниҳатни рўёбга чиқаришга хизмат қилади.

«Ноғиронларни қайта тиклаш маркази» деб аталувичи бу муассаса ҳозирча республикада ягона. Унда бир йўла 60 киши даволаниб, соғлигини тиклаш ёки яхшиллаши мумкин. Шунингдек, бу ерда майиб-мажруҳ ва кўзи ожиз ноғиронларга хошичи ва имконига қараб, турли касалар ҳам ўргатилади, меҳнат кўникмаси ҳосил қилинади. Республика Ижтимоий таъминот вазириги ноғиронлар шиғохонисини учун етарли миқдорда тиббий-техник носиталар, дори-дармон, ускуна ва жиҳозлар ажратиб, 50 кишидан иборат ўрта ва юқори малакали шиғонок кадрларини хасталар хизматиға йўллади. Вилоят ҳоқимлиги эса янги тиббий муассаса учун Урганч шаҳрининг сўлим ва бағаво масканларидан бирини ажратиб берди ва бир йўла 3 миллион сўмлик моддий мадад уюштирди.

Бу билан вилоятда республика Вазирлар Маҳкамасининг «Ноғиронларни реабилитация қилиш буйича 2000 йилга мўлжалланган давлат дастури»ни бажариш соҳасидиға ишларнинг муҳим қисми поёнига етказилди.

А. СОБИРОВ, «Халқ сўзи» муҳбири.

БЕЗОВАЛИККА ҲОЖАТ ЙЎҚ

Туркия ҳукумати Каспий нефтини жаҳон бозорига транспортровка қилиш масаласида Россия Федерацияси билан зиддиятта бориш ниҳати йўқ. Балки бу соҳада Россия билан ҳамкорликда дастур тузишга тайёр, деб баёноат берди Туркия ташқи ишлар вазири Исмоил Ҷем. Шу билан бирга, у Анқаранинг Қора денгиз зонасидаги бўғозда кемалар қатнови хавфсизлигини таъминлаш юзасидан қўллаётган қўшимча чораларига «тушуниш билан муносабатда» бўлишга чакирди.

СЕПАРАТИСТЛАР БИЛАН МУҲОРАБА

Сенегал армияси мамлакатнинг жанубий вилоятини Казамаанда алоҳида давлат тузишга интилаётган сепаратистларга қарши кенг қўламли ҳужумларни бошлаб юборди. 3 мингдан ортиқ ҳукумат қўшинлари ҳарбий ҳаво кучлари ёрдамида Казамаанд демократик кучлари ҳаракати ўрнашган манзилга қашқаттич зарба бераёттир.

ИНКОР ЭТДИ

Танзания қўшнни Бурунди давлатини Танзания ҳудудидида жойлашган бурундлик қочқоғлар лагерига ҳўжум уюштириш буйича тайёрларлик кўраётганликда айблади. Бурунди ҳукумати эса ушбу ахборотни қатъий инкор этиб, бундай режалари мавжуд эмаслигини бир неча бор илгарини ҳам таъкидлаганини билдирди.

АТОМ БОМБА ЯРАТМАЁТИР

Эрон атом бомбасини яратиш юзасидан ҳеч қандай иш олиб бормаёттир, деб баёноат берди мазкур мамлакат ташқи ишлар вазири Камол Харрозий. Эрон вазири Вашингтонда чоп этилаётган «Миддл ист нисайт»га интервью бериб, Техрон «Яқин Шарқнинг ядро қуролидан холи ҳудуди гоёсини қўллаб-қувватлайди ва бунга ишонади» деди.

ИОРДАНИЯ ҚИРОЛИНИНГ ТАЛАБИ

Иордания қироли Ҳусайн Исроил ҳукуматидан зудлик билан 22 нафар фаалсталик махбусларни қамоқдан озо етишини талаб қилди. Қўрол Ҳусайн яқшанба кўни кечқурун яҳудий давлати раҳбариятиға ушбу махбуслар рўйхатини юборди. Рўйхатда «Хамас» ислом қаршилиқ ҳаракатининг кўзга кўринган арбоблари ҳам бор бўлиб, қўрол уларнинг озо етилиши учун қаттиқ турмоқда.

БОҒДОДА ТИҚЛИК ЭМАС

Ўтган яқшанба кўни Боғдода «Нефтни озиқ-овқатга айирбошлаш» битимининг бажарилишини назорат қилаётган БМТ миссиясига қуроли ҳўжум уюштирилган. Маълум бўлишича, тўрт нафар номаълум шахслар БМТ ваколатхонасига босқинчилик қилган. Ироқ ҳукумати бу ёвуз тадбирни амалга оширишда хориж мамлакатини жосусларининг қўли бор, деб таъкидламоқда.

АЛОҚАЛАР РИВОЖИДАН МАМНУН

Хитой ҳукумати Пекин билан Алматы ўртасидаги дўстона ҳамкорликка фаваққолда муҳим аҳамият бермоқда ва икки мамлакат ўртасида дипломатик муносабатлар ўрнатилганидан буён хитой-қозоқ алоқаларининг муваффақиятли ривожланиб бораётганидан қониқиб билдирди. ХХР Бош вазири Ли Пэн Пекинға сафар қилган Қозоғистон мудофаа вазири Муртур Олтинбаев билан ўрашувада шу ҳақда баёноат берди.

ҲАМКОРЛИК ИСТИҚБОЛИНИ ОЙДИНЛАШТИРИШ УЧУН

Ҳиндистон мудофаа вазири Мулаям Сингх Ядав беш кунлик сафар билан Москваға келди. У ўз ташрифи давомида Россия Федерацияси раҳбарияти билан музоқаралар ўтказди. Ҳиндистон мудофаа маҳкамаси бошлиғининг мазкур сафардан мақсади икки мамлакат ўртасидиға ҳарбий ва ҳарбий-техник соҳадаги ҳамкорлик истиқболларини ойдинлаштириб олишидир.

ҲУКУМАТИНИ ТАШВИШГА ҚЎЙГАН МУАММО

Жаёиорда ислом аслиятчиларининг ноқонуний ҳаракати ҳукуматни ташвишга қўймоқда. Шу боис ўтган дам олиш кўналари Жаёиор хавфсизлик хизмати маҳсул тадбир уюштириб, 130 нафар қўторувчинини қўлга олди.

Хорижий матбуот хабарлари асосида тайёрланди.

МАЛҚИ ҚУЧМЕ ОРАЛИҲИДА

ХИВАНИНГ 2500 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

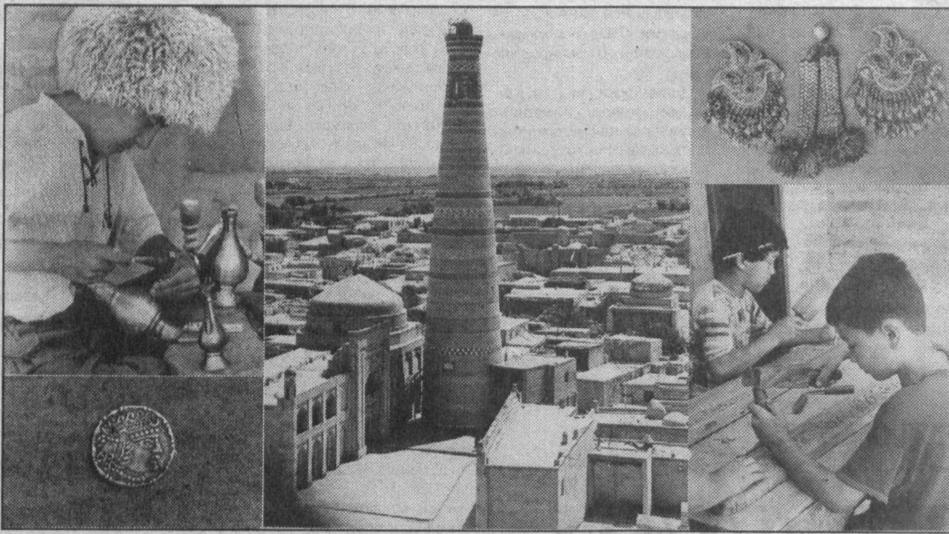
«ХИВА» ОКЕАН ОРТИДА

Яқинда ҳамшаҳарларимиздан бири узоқ Америка сафарида қайтиб келди. У биз билан суҳбатлашди...

Чиндан ҳам бу ҳолатдан қалбинг қувончга тўлади. Америкадек ривожланган мамлакат ҳам Ўзбекистонга нисбатан нисбатан охиш бўлса...

Корхона аҳли Хиванинг 2500 йиллигига аталган совга буюмлари ишлаб чиқаришни эса ушбу йилнинг илк ойларидан бошлади...

Ш. МАШАРИПОВ, «Хива тонги» газетаси муҳаррири.

Қадим шаҳар қутлуғ тўй арафасида.

Р. ШАҒАЕВ (ЎЗА) олган суратлар.

Гиламдўзлик - хиваликлар учун янги касб эмас. Халқ амалий санъати музейида археологик казишмалар пайтида топилган, миллодан олдинги минг йилликларга мансуб гилам парчаси бор.

Халқ амалий санъатининг дурдоналари ҳисобланган гиламлар қадим Хива хунармандлигида муҳим ўрин тутган.

Бугунги кунда эса Хива гиламлари кўплаб хорижий мамлакатларга экспорт қилинмоқда. Қадимий шаҳарга ташриф буюраётган сайёҳлар ҳам биз ишлаб чиқараётган гиламларни эсдалик совга сифатида севиб харид қилмоқдалар.

Гиламдўзлик касби тобора қадр-қиммат топмоқда. Қолаверса, Хива гиламлари мустақил

Ўзбекистонимизнинг халқаро иқтисодий алоқаларини ривожланти-

маҳсулот турлари яна 13 хилга кўпайди. Паҳлавон Маҳмуд мағбараси, Исломхўжа миносаси, Қалта миносаси, Қўҳна Арк, Ота дарвоза каби обидаларнинг акси

Тарихий обидаларни таъмирлаш, Ичонқалъа ва Дишонқалъани ободонлаштириш, кўккалмзорлаштириш ишларига ҳам ҳисса қўшияпти. Шу мақсадда «Хива-2500» жамғармасига 5 миллион сўм пул ўтказдик.

Бу йил бизнинг корхонамиз ташкил этилганининг 20 йиллиги ҳам нишонланади.

Шаҳримиз тўйи билан деярли бир вақтда бўлиб ўтадиган бу қутлуғ кунга қизғин тайёргарлик кўряптим.

Тўйга эса санъат қўллар қолди. Қутлуғ тантаналар яқинлашгани сайин бизларнинг кўксимизни ҳаяжон ва гурур тўлдирмоқда. Зеро, Хива бу тўй дунёга доврўг таратади.

Илҳом АҲМЕДОВ, «Хива гилами» очик турдаги ҳиссалорлик жамияти раиси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган сановат ходими.

ОЙ-ЮЛДУЗЛАР ОҒУШИДА

ришда, республикамиз иқтисодини мустақамлашда муҳим ва ишончли воситадир. Яқин келажакда жаҳон гиламлари билан бемалол рақобатлашадиган гиламлар ишлаб чиқарилади.

Корхонамизда 57 турда сержило, миллий нақшлар билан безатилган гиламлар ишлаб чиқарилаётир. Хивамизнинг 2500 йиллик юбилейи муносабати билан

маҳорат билан гиламларга туширилди. «Хива оқшоми» деб номланган гиламда эса қадим қалъа ой ва юлдузлар оғушида янада улувворлик, салоҳият касб этди.

Корхонамизда 57 турда сержило, миллий нақшлар билан безатилган гиламлар ишлаб чиқарилаётир. Хивамизнинг 2500 йиллик юбилейи муносабати билан

ДУНЁГА ЭЛТАР ЙЎЛЛАР

КУНЧИҚАР ЮРТ ДИЙДОРИ

Ўзбекистонда ўтказилган япон маданияти кунларидан сўнгги ўйлар

Кўҳна тарихга эга ўлкамиз билан олис Кунчиқарда яшайдиган япон халқлари орасида қадимдан алоқалар мавжудлиги маълум. Буюк ипак йўлидан қатнаган карвонлар асрлар оша халқларимизга маданият ва маърифат уруғларини сочиб келган.

Асримиз бошларида татар маърифатпарвар олими ва сайёҳи Абдурашид Иброҳимов Японияга сафар қилган ва бу мамлакат ҳақидаги таассуротларини асарларининг бирида батафсил баён этган эди.

Уқувчиларга япон халқининг турмуши, ҳаёт тарзи, маданияти ҳақида кўп маълумотлар берган мазкур китоб халқимизни маърифатли қилишга бел боғлаган жадидлар, зиёлилар орасида ниҳоятда машҳур эди.

Бу йил болалар бадиий ижодиёти республика маркази қатнашчилари Япониянинг Нагоя шаҳрида бўлиб ўтган халқаро болалар бадиий ижодиёти кўргазмасида 200 га яқин тасвирий санъат асарлари билан иштирок этишди.

«Буюк ипак йўли» бўйлаб мусиқали саҳнат деб номланувчи халқаро фестивалда қатнашиб, Япониянинг 30 та шаҳрида концерт бердилар.

Шунингдек, Япониянинг «Ямаха» фирмаси М. Даврафий номли Тошкент Давлат консерваториясига «Ямаха»

маркали роля совга қилди. 23 сентябрда ушбу фирма ходимлари томонидан Тошкент шаҳрида махсус музика ўқув юртлари ўқитувчи ва талабалари учун роля ва пьесини олишни сақлаш, сошлаш ва таъмирлаш бўйича семинар ўтказилди.

Япон олимларининг Ўзбекистонга ташрифлари мунтазам давом этиб турибди. Улар ўзбек ҳамкасблари билан ҳамкорликда Сурхондарё вилоятида археологик тадқиқотлар олиб бордилар ва дуруст натижаларга эришдилар.

Токю университетининг профессори Ҳисао Кўматасу бир неча йилдан бери асримиз бошларида Ўзбекистонда ижтимоий фикр тараққийоти, ҳусусан, Фитрат ижоди билан шуғулланиб келмоқда.

Япон олими Эйже Мано «Бобурнома»ни тўла нашр эттирди. Яна бир олим Кието университетининг профессори Хорикава Шайбонийхонлар даврига бағишланган йирик тадқиқотни эълон қилиш арафасида.

Хуллас, бугунги кунда Япония ва Ўзбекистон орасида маданий алоқалар кўлами миселсиз даражада юксалиб кетди. Буни яқиндагина яқунланган ва юксак савияда ўтган япон маданияти кунлари ҳам яққол исботлайди.

Жасур РАСУЛТОВЕВ.

Advertisement for APALGIN ANALGIN -500 mg, featuring a woman's face and text about pain relief.

Advertisement for 'Lok kolop shtet' (Lok kolop shtet) featuring a woman's face and text about universal emulsion for facade and interior work.

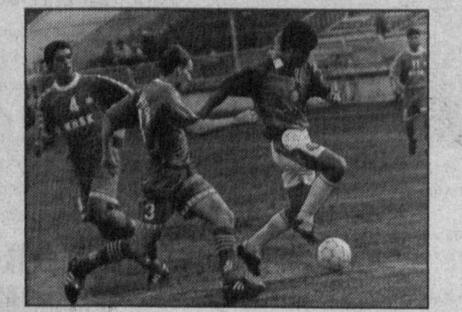
ФУТБОЛ

ЎЙИНЛАР ВА ЎРИНЛАР

Олий лига командалари ўртасида ўтказилган навбатдаги XXVIII-тур учрашувларидан сўнг мусобақа жадвалида қайси бир команда кучли ва яна қайсилари ўртақол, қай бири эса кучлилар талабларига мутлақо жавоб бермаслиги аниқ бўлиб қолди.

«ЧИЛОНЗОР» - 3:3 «ДУСТЛИК» - 3:3

Жадвалнинг ўн еттинчи погонасини эгаллаб турган «Чилонзор»нинг «Дустлик» билан тенгма-тенг тўп суришини кўпчилик ишқибозлар ўйламаганди. Умуман олганда, «Чилонзор» кучли командалар билан дуруст ўйнайдими, бироқ ўз «тенгдошлари», яъни ютиладиларини булмаган командалардан мағлубиятга учрайди.

ларни қўлга киритмоқда. Йигирма саккизинчи тур учрашуви ҳам сафарда навоийликларнинг фойдасига ҳал бўлди.

«АНДИЖОН» - «АТЛАСЧИ» - 5:1 Мусобақа жадвалининг охириги ўринларидан бирида бораётган «Андижон» чемпионатидаги энг юқори натижасига эришди.

«СУҒДИЕНА» - «ХОРАЗМ» - 2:0

6-чемпионат давомида жиззахлик футболчилар ўртамайна ўйинлар намойиш этишмоқда.

«ХОРАЗМ» ҳақида нималар дейиш мумкин? Команда иккинчи даврада бироз жонланди.

«БУХОРО» - «МҲСК» - 2:1

«Сурхон»ни мағлубиятга учратганда. Бу гал эса армиячилар ҳам уларга қўтилмаганда ютқазиб қўйишди. «Бухоро» командасининг узига ҳос томонлари жуда кўп.

ритган бу галабадан сўнг мусобақа жадвалининг ўн иккинчи погонасига кўтарилди.

«НЕФТЧИ» - «ТРАКТОР» - 4:2

«Нефтичи» чемпионати мобайнида армиячиларни қувиб ўтиш, учун икки, уч имкониятга эга бўлди.

Нормурод МУСОМОВ, «Халқ сўзи» муҳбири.

Table with 6 columns: Ҳ, Ю, Д, М, Т-Н, О. It lists football teams and their scores in the XXVIII round.

етиб олиши даргумон.

«ПАХТАКОР» - «НАСАФ» - 4:3

«Насаф» ушбу учрашув давомида галаба қилиши ҳам мумкин эди. Фақат дарвозабон Олег Қўҳоровро командалошларига панд берди.

«Халқ сўзи» муҳбири.

Газетанинг навбатдаги сони 10 октябрь, жума кунини чиқади.

Logo for 'Xalq S'uzi' with the slogan 'Народное Слово'.

Information about the newspaper's editorial board and contact details.

Information about the newspaper's printing and distribution details.

Information about the newspaper's subscription and advertising rates.

Information about the newspaper's circulation and contact details.